

7. Si repetitur: in nomine Patris, et in nomine Filii etc., Bonacina censet baptismum non esse validum; S. Alph., quamquam probabilius eum validum esse dicit, tamen formulam esse non satis tutam, sed aliquatenus dubiam, eo quod unio personarum distinctarum in una divinitate non satis exprimatur.

8. Additio haeretica vel erronea mente facta facile dubiam vel etiam certo invalidam reddere formam potest, ut

a) si quis dicat: „ . . . in nomine Patris majoris“;

b) at si sensus non corrumpitur, neque voces aptae sunt ad exprimendum sensum corruptum, additio non inficiet valorem, ut si quis dicat: „in nomine Patris ingeniti, et Filii unigeniti, et Sp. S. ab utroque procedentis“, vel similia.

c) „In nomine Dei Patris et Dei Filii et Dei Sp. S.“, putat Gury (casus II. n. 191) baptismum dubium esse; at vere puto id sine causa fieri, nisi quis voluerit exprimere tres Deos: nam si bona fide et recto sensu profertur, habes formulam in aliquibus regionibus consuetam, quam cum signo crucis exprimunt, et qua eandem trium personarum deitatem quam maxime efferre volunt (cf. Gobat tr. 2 n. 721); at quum a formula Ecclesiae discrepet, sine peccato adhiberi nequit.

Caput II.

De ministro et modo conferendi Baptismi.

§ 1.

Munus ministri.

I. Minister ordinarius, qui solus extra casum necessitatis jus baptizandi habet, est Episcopus vel parochus quoad incolas sui territorii, ita ut, qui eorum jus laedant, per se graviter peccent. Rit. Rom. tit. 2 cp. 1 n. 12; S. Alph. n. 115 cum communi sent.

II. Quilibet sacerdos est vi ordinationis suae minister ordinarius baptismi eo sensu, ut a competente pastore animarum semper licentiam baptizandi, idque solemniter, accipere possit. Ib.

III. Diaconus solemnibus baptismi minister extraordinarius est eo sensu, ut in casu mediocris necessitatis, si delegatus fuerit a sacerdote, possit baptizare. — Ergo et delegatio requiritur et casus mediocris necessitatis. Cf. c. 19 D. IV. de consecr.

IV. Minister extraordinarius relate ad baptismum necessitatis privatim conferendum est quilibet homo usu rationis pollens: valide baptis-

eisque huiusmodi exercitium inhibeat, nisi circa eandem formam optime instructae et approbatae fuerint. Si ergo hisce decisionibus insistimus, vox „et“ semel tantum omitta praesertim ante „Spiritus Sanctum“ invalidum aut dubium faceret baptismum, si ex prava aut erronea mente fortasse oriretur, qua minister vocem „Spiritus S.“ vellet proferre ut appositionem ad „Patrem et Filium“, non ut nomen distinctae personae Ss. Trinitatis: cf. S. Alph. n. 112 dub. 1.

mus semper a quolibet homine rationis compote conferri potest. Cf. ibid. de consecr. c. 19 et 21; Later. IV. c. „Firmiter“ Denz. n. 357.

V. In baptismo solemnibus caerimonias a Rituali praescriptas notabiliter mutare vel omittere, peccatum grave est. Si baptismus sine caerimoniis collatus est, caerimoniae postea supplendae sunt. S. Alph. n. 141 cum sententia communi.

Nota ad I. 1. Episcopus igitur intra limites dioecesis, parochus⁶⁶ intra limites parochiae eos baptizare potest, qui ibi domicilium habent. — Extra suum territorium autem ne incolas quidem sui loci baptizare potest sine licentia parochi loci. Cf. Craisson *Man.* n. 1350, Bouix *de Judic.* t. 1 pag. 454.

2. Vagi baptizari possunt in qualibet ecclesia, quam elegerint (sive ipsi, quando adulti sunt, sive parentes, si de infantium baptismo quaeritur).

3. Peregrini, qui diutius extra patriam morantur, eodem modo in loco, ubi subsistunt, baptizari possunt. — Imo si mulier parit in loco non suo, infans baptizandus est a parochio loci, ubi peperit mater et decumbit, nisi forte aequae bene ad proprium parochum deferri possit: imo si parochia patria non distat ultra 3 leucas, semper licet ad proprium parochum infantem deferre. S. Alph. n. 115.

4. Quae de jure conferendi baptismi dicta sunt, valent etiam de supplendis caerimoniis, si forte baptismus necessitatis jam ab altero collatus est.

5. In baptismo conditionato privatim sine caerimoniis conferendo convenit eadem servari, at de stricta obligatione non constat; quapropter ob aliquam rationabilem causam alius sacerdos id facere posset. Imo Gobat *de bapt.* n. 405 cum aliis, ut Quintanadv., Lacroix l. 6 p. 1 n. 325 dicunt, baptismum sub conditione repetendum, quando sine caerimoniis conferatur, conferri posse quocumque loco, et a quocumque etiam laico: quod tamen non sine aliqua necessitatis causa S. Alph. vult approbare.

Ad II. 1. Facultas alieno sacerdoti aut expresse data esse debet, aut rationabiliter praesumpta: v. S. Alph. l. c. et Lacroix l. c. n. 274.

2. Haec commissio requiritur etiam in terris infidelium, ubi ecclesiae jam constitutae et circumscriptae sunt: at, ut patet, ubicumque verae parochiae canonice erectae desunt, Episcopi aut alterius qui regioni seu districtui praeficitur, est, aliis licentiam dare sive pro parte dioecesis vel quasi-dioecesis tantum, sive pro tota. Imo facilius accedere potest, ut merito licentia praesumatur.

Ad IV. In baptismo necessitatis privato, si fieri potest, ordo a Rituali Romano assignatus observari debet in eligendo ministro: „Si adsit sacerdos, diacono praefertur, diaconus subdiacono, clericus laico, et vir feminae, nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi.“

Attamen haec regula ita intelligitur, ut 1) quilibet fidelis in unione cum Ecclesia existens, sive vir sive femina, modo satis sciat modum baptizandi, praefendus sit omnino cuilibet haeretico, schismatico, excommunicato vitando *etiam sacerdoti*; 2) ut femina extranea praefatur patri infantis; siquidem parentes infantem proprium baptizare non debent, nisi in defectu alterius.

Inversio autem ordinis a Rituali statuti grave peccatum tum tantum inducit per se: 1) si infidelis, haereticus, schismaticus, vel excommunicatus (vitandus) praefertur sine necessitate *homini catholico*: inter ipsos illos enumeratos unum alii praefere, potest solum *per accidens* peccatum grave evadere (cf. n. 53); 2) si non-sacerdos praefertur sacerdoti in unione Ecclesiae existenti; 3) aut si ille, qui non est parochus, praefertur parochi praesenti (nisi ipse alteri sacerdoti officium committat). — Grave peccatum est illa ordinis inversio tum ex parte ministri, tum ex parte ejus, qui ita fieri petit aut approbando permittit.

⁶⁸ Ad V. 1. Baptismus solemniter conferendus non est nisi in ecclesia, neque domi privatus baptismus nisi in periculo. — Excipiuntur a jure soli *filiis principum*, qui in sacello domestico domus paternae solemniter baptizantur. (Ita ex jure a Clem. V. praescripto Clem. I. 3 tit. 15 cap. unic.; cf. etiam Lacroix l. c. n. 337¹.) Attamen si vere alicubi legitima consuetudine ille mos paulo latius extenditur ad alios nobiles, non videtur res adeo reprobanda esse: S. Alph. n. 118 in fine. Conc. Prag. anno 1860 usum etiam benigniorem, etsi per se abusus sit, *ad tempus tamen tolerandum* esse, monet: Coll. Lac. t. 5 col. 596; cf. Conc. Vienn. an. 1858 ib. col. 161. Aliter tamen peccatum mortale est².

Casui necessitatis in quo baptismus privatus sine caerimoniis conferri possit, Instructio pastoralis Eystettensis de sacramento baptismi c. 1 § 1 adnumerat tempus ingentis frigoris; „tempore etiam hiemis *propter ingens frigus* in domibus privatis, sed semper in loco decenter ornato sacramentum hoc regenerationis conferri posse concedimus, omissis tamen caerimoniis, quae postea in ecclesia suppleantur. Ne vero ex nimio frigore tenerae proli damnum inferatur, permittimus, ut sacra baptismi functio in sacristia calida peragi possit et cum aqua baptismali aliquo modo calefacta.“

¹ Quum primum Ecclesiae, finitis persecutionibus, sub Constantino Magno pax et libertas reddita erat, baptismus extra casum necessitatis in locis sacris conferri consuevit. Verum quum propter modum baptizandi per immersionem et propter multitudinem eorum, qui simul baptizandi erant, amplior locus requireretur, prope ecclesiam baptisteria construi consueverunt, cum ecclesia tamen saepe conjuncta: qui mos eo magis permansit, quia per id simul significabatur, baptizandos nondum intra Ecclesiam esse. Postea vero, praecipue a saeculo 13., quum baptismus per modum infusionis inciperetur conferri, in ipso ecclesiae vestibulo ad septentrionalem partem exstruebatur fons baptismalis, ad quem baptizandus, peractis *praevis caerimoniis extra ecclesiam*, deduceretur — quae mansit hodierna praxis. Cf. Mayer *Geschichte des Catechumenats*, Binterim *Denkw.* t. 1 p. 1 pag. 77 sqq., Gassner l. c. pag. 641 sqq.

² Addo respons. S. R. C. in una *Asculan. in Piceno* 27. Apr. 1877, Gardell. n. 5668, quo circa baptismum in domibus privatis conferendum dicitur: „Altitudo Tua curare debeat, *attamen prudenter et caute*, remove abusus, qui in hac re irrepserunt, efficiatque ut infantes ad baptizandum juxta Ecclesiae praescriptionem et communem praxim deferantur.“

Imo idem aliquando etiam propter alias rationes fieri posse, ut scilicet domi baptismus conferatur, indicant S. Alph. n. 142, Scavini cum Del Vecchio II. n. 432 et 434, alique, nimirum propter infamiam parentum aliter orituram, aut propter *aliud grave damnum*.

2. De *aqua consecrata* vide, quae supra dicta sunt n. 50 et 60.

3. Omissio unctionis sive ante baptismum cum oleo catech., sive⁶⁹ post cum sacro chrismate censetur *gravis* (S. Alph. et Gury l. c.); quare donec recentia olea habeantur, vetera conservanda sunt. — Idem die de aliis caerimoniis majoris momenti, ut professionis fidei, aut de caerimoniis levioribus in maiore copia.

4. Interrogationes a Rituali praescriptas *linguâ latinâ* faciendas neque mutationem in Rituali inducendam esse, S. R. C. constanter respondit: attamen quum impossibile sit, paternos ignotâ linguâ interrogari et respondere, atque etiam in diversis conciliis provincialibus Romae approbatis de necessaria explicatione in lingua vernacula sermo sit, nihil relinquitur, nisi ut sacerdos, postquam omnia linguâ latinâ pro se dixerit, eadem vernaculâ linguâ pro patris repetat eorumque responsum excipiat. Atque ita etiam in aliquibus Ritualibus dioecesanis denotatur.

5. Si infans propter necessitatem domi a sacerdote baptizatur: ex Rituali Romano, si tempus suppetit et chrisma adest, caerimoniae baptismum *subsequentes* statim perficiendae sunt; saltem id fieri magis convenit, etsi de praecepto non constat, quod etiam Gardell. in nota ad responsum S. C. R. in *Caligurit.* 28. Sept. 1820 sentit dicens, caerimoniae *subsequentes posse sive permitti fieri*.

De *supplendis* autem caerimoniis et de iis adhibendis in baptismo adultorum haec nota:

1) Si infans ab haeretico ministro baptizatus defertur ad catholicam ecclesiam, sive baptismus conditionate confertur sive non: caerimoniae adhibendae sunt eaeque ex baptismo infantum.

2) Super adultum ab haeticis baptizatum, si baptismus conditionate non repetitur, non est mos supplere solas caerimoniae: si vero — id quod sane licet, imo per se magis convenit — suppletur, sumendae sunt ex baptismo adultorum, nisi specialis facultas S. Pontificis aliter agendi habetur.

3) Si autem caerimoniae suppletur super adultum *catholicum*, caerimoniae sumantur ex baptismo infantum. Ita S. R. C. 27. Aug. 1836 in *Rhedon.* (Gard. n. 4780).

4) Si repetitur conditionate baptismus super adultum ab haeresi conversum, communis lex est, ut sumatur baptismus cum caerimoniis pro adultorum baptismo: ita S. R. C. loc. cit. — Pro Anglia (v. Conc. Westm. I. loc. supra cit.) data est facultas conferendi in hoc casu baptismum sine caerimoniis, quod pro America, Episcopis anno 1866 petentibus, negatum est. V. Coll. Lac. t. III. col. 384 et 462. Videtur tamen in casu particulari ex gravi causa Episcopus dispensare

posse, ut liceat caerimonias omittere, sicut conjeceris ex ipsa nota, quae adjecta est in collectione Gardell. ad decretum modo citatum in *Rhedon*.

5) Si adultus antea non baptizatus nunc baptizatur, decet, ut patet, formam baptismi adultorum sumi, si ille adultus convertitur ab haeresi vel infidelitate. At etiam tum aliquae dioeceses obtinuerunt facultatem adhibendi formam pro baptismo infantum. Ita saltem pro limitato tempore dioeceses Liverpoolitana et Salopiensis in Anglia (v. syn. dioec. Liverp. sextam et Salopiens. quartam) et multae regiones Americae Septentr., de quibus cf. Coll. Lac. t. III. col. 34, 321, 599, 1106 etc.

§ 2.

Munus patrinorum.

70 Ut doctrina de baptismo conferendo compleatur, de Patrinis agendum est, quos in baptismo adhiberi consuetudo et lex ecclesiastica jubet. Antiquissimus mos est Ecclesiae adhibendi patrinum in baptismo, qui adhibebatur, ut catechumenum baptizandum offerret, de bonis ejus moribus testimonium diceret, atque de servanda vita christiana pro eo quodammodo fide juberet. Quare praeter nomen 'patrini' occurrunt nomina antiquiora 'fidejussoris', 'sponsoris', 'susceptoris'. Morem illum jam saec. 3. ut antiquum Tertull. *de bapt.* c. 18 clare testatur; imo Binterim putat, illum ad tempora Apostolorum usque ascendere, l. c. pag. 189. Cf. Gassner l. cit. — Jus novum, quod viget, habes in Conc. Trid. sess. 24 *de ref. matr.* cap. 2: „ . . . Sancta synodus . . . statuit, ut unus tantum, sive vir sive mulier, juxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant, inter quos et baptizatum ipsum, et illius patrem et matrem, necnon inter baptizantem et baptizatum baptizatique patrem ac matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab eis, ad quos spectabit, seiscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, et eum vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, et in libro eorum nomina describat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ullâ excusari valeant. Quodsi alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant, constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus.“

Quare haec pauca tenenda sunt:

71 I. Adhiberi debet saltem unus vel una, ut munere patrinum fungatur, in baptismo solemniter; in baptismo privato obligatio non est.

II. Non licet adhiberi plus quam duos, i. e. marem unum, alteram feminam, alias peccatur, sed venialiter tantum, si ambo ejusdem sexus sint ac baptizandus. — Quodsi *uterque* patrinus sive utraque matrinx, quando duo assumuntur, sint diversi sexus a baptizando, S. Alph. id habet pro peccato mortali l. c. n. 155 dub. 2.

III. Si plures patrinum designati sint sive a parentibus sive iis deficientibus a parochio, iique omnes infantem tetigerint: *omnes* cognationem contraxerunt¹; idem dic, si nullus designatus sit aut nullus eorum tangat infantem, siquidem tum ii omnes, qui volentes esse patrinum infantem, dum baptizatur, tangunt aut immediate post baptismum e manu sacerdotis suscipiunt, vere patrinum sunt et spiritualem contrahunt cognationem. Verum si certi designati sunt: praeter hos nemo cognationem spiritualem contrahere potest. Cf. S. Alph. n. 154, ibique declar. S. Congr.

IV. Patrinus aliquis constitui potest per procuratorem a se constitutum: verum tunc procurator omnia ea physice agere debet, quae patrinorum sunt, i. e. cum vera intentione infantem sufficienter tangere (de quo cf. infra n. 757 et 758).

V. De *cognatione spirituali*, quae contrahitur per munus patrinum, vide infra *de matrim.* l. c. *Officium* autem patrinum est, ut deficientibus parentibus curam spiritualem filioli agat, eumque in fide moribusque christianis instituat.

VI. Hinc a munere patrinum licite suscipiendo excluduntur 1) ii, qui propter statum suum curam aliorum gerere non possunt, vid. religiosi et moniales; iique positivo jure prohibentur: Rituale Rom. tit. II. cap. 1 n. 26, S. Alph. n. 256;

2) qui in christianis moribus educare non possunt: ut apostatae et haeretici, atque alii publici peccatores: Rit. R. ib. n. 25;

3) qui primariam curam educandi jam aliunde habent, sc. parentes respectu filiorum, conjux respectu sui conjugis. — Alii autem cognati non excluduntur, etsi sunt proxime cognati, ut fratres et avi.

Nihilominus pro regionibus haeticorum Laym. et Castropal. per⁷²mittunt, ob gravem causam, e. g. si gravis offensio timeatur, adhiberi praeter patrinum catholicum aliam personam haeticam, quae munus patrinum sive matrinx gerat: quod tamen difficile est admittere. Securius aliquis sese expedire potest, hominem haeticum admittendo *ut testem* et impediendo, ne omnia peragat, quae ad patrinum constituendum requiruntur. Cf. S. Alph. n. 156.

E contrario S. Alph. cum Laym., Lacroix, Gobat, Tambur. permisit, ut catholicus sit patrinus infantis parentum haeticorum, baptizante illorum ministro, in illis adjunctis, quando „nullatenus illa actio censeri possit approbatio ritus acatholici.“ Verum Scavini t. III, n. 1015 refert decisionem S. Offic. 10. Maji 1770: „Sanctissimus decrevit, catholicis regulariter non licere haeticorum aut schismaticorum concionibus, baptismis, matrimonii interesse. Absolute autem non licere nec per se nec per alios fungi officio patrinum in baptismis, quae haeticorum filiis ab haeticis ministrantur.“

¹ Verum si plures patrinum a parentibus quidem vocati sint, parochus autem duos (ut ex II) designet declarans, ne alii habeant intentionem contrahendi cognationem, hi, etsi tangant infantem, veri patrinum non videntur fieri. Cf. S. Alph. l. c. n. 154.

Videlicet auctores illi putaverunt, patrinum catholicum posse ut fidei sponsorem facilius postea filiolum spirituale in vera fide educare; eamque esse gravem causam, cur illam cooperationem cum haereticis praestare possit: verum non videntur satis attendisse, impossibile esse, ut patrinus non petat baptismum a ministro, qui baptizaturus est; at ille actum baptizandi sibi omnino illicitum exercebit; ergo patrinus id petit, quod alter licite facere nequit: sed ejusmodi actionem ne peti quidem licet.

Caput III.

De subjecto Baptismi.

73 I. Subjectum baptismi est omnis homo viator nondum baptizatus.

II. Ut illi, qui usum rationis non habent, valide et fructuose baptizentur, ex eorum parte nihil requiritur.

III. Ut illi, qui usum rationis perfectum unquam adepti sunt, valide baptizentur, necesse est, ut ipsi voluntatem recipiendi baptismum aliquo modo habuerint vel habeant: ut vero cum fructu baptizentur et gratiam sanctificantem recipiant, etiam actum fidei et dolorem de peccatis commissis supernaturalem adesse vel adfuisse necessarium est.

IV. Obligatio procurandi baptismum infantibus cuilibet, qui succurrere potest, incumbit, si occurrit extrema infantis necessitas, i. e. si infans nondum baptizatus reperitur in imminente mortis periculo neque alter adest, qui baptismum conferat sive conferendum curet; alias incumbit iis, qui ex officio infantis curam habent, imprimis parentibus et parochis.

74 **Explicatio.** Ad I. nota: 1. Vix dubitari potest de valore baptismi infanti in utero matris collati, si infantis caput a secundina omnino solum sive medio instrumento sive aliter aqua tingi potuerit. Attamen non desunt, qui putent, prius hominem debere membrum separatim externae societatis humanae esse, quam baptizari possit. Quapropter, etsi theoretice considerata ratio dubitandi de valore baptismi vix ulla suppetat; tamen quia S. C. C. 12. Julii 1794 in *Sutrina* baptismum illum sub conditione iterandum dixit, qui infanti tali modo collatus erat, Sacrae Congregationis auctoritas nos prohibet, quominus omnino certum ejusmodi baptismum statuamus¹. Ergo in periculo omnino ita conferendus est, sed postea, si infans vivus ex utero prodierit, sub conditione est repetendus.

2. Quum primum foetus humanus anima rationali donatur, per se est baptismi subjectum. Quare cura summa adhiberi debet, ut quilibet foetus humani abortivi saltem sub conditione baptizentur, nisi de eorum morte certo constet.

¹ Sc. contigerat, ut in partu difficili medicus caput infantis clare observaret atque, scypho aquae assumpto, illam in caput infantis infunderet cum forma et intentione rite servata. Et quamquam attestabatur, physica necessitate aquam debuisse ad infantis caput et cutem pertinere, nihilominus S. Congr. considerans, puerum penitus in utero materno delituisse, contra parochum, qui noluit sub conditione rebaptizare, e partibus patris infantis stetit, qui iterationem baptismi petierat.

Dico, omnes foetus abortivos, siquidem hodie valde communis sententia est, si post copulam conceptio sequatur, foetum statim in ipsa conceptione animari: quare antiquorum scriptorum opinio, animationem per rationalem animam secundo vel tertio mense tandem fieri, practice relinquenda est. S. Alph. n. 124¹.

Foetus abortivos, qui post quintum mensem a conceptione eduntur, baptizandos esse, non facile ignoratur; at etiam relate ad eos monendae omnino sunt matres aliique, ad quos cura spectat, ne propter aliqua signa, quae mortem foetus indicare videantur, baptismus conditionatus omittatur. Nam vix aliud signum certum mortis habetur, nisi ipsa putrefactio; neque putrefactionem tantum incipientem pro certae mortis indicio haberi posse, viri periti testantur. Vide Del Vecchio II. n. 437 not. Baptismus vero conferendus omnino est, nisi constet certo de morte. — At foetus abortivi, qui prioribus temporibus, maxime primis ipsis hebdomadis forte editur, baptismus ut male negligatur, facile accidere potest. Haec de re etiam matres moneri debent. Idque eo magis faciendum est, quia non adeo raro accidunt ii casus infelices, sive ex quadam culpa, sive sine ulla culpa matris, et quia ex altera parte solae matres earumve adjutrices sint, quae juvare possint. Jure igitur in quibusdam dioecibus speciali lege parochi monentur, ne talem instructionem, a qua multorum aeterna salus pendet, praetermittant².

¹ Patrocinium foetuum etiam minimorum baptizandorum jam saeculo 17. Fr. Hieronymus Florentinus suscepit dissertatione de foet. abort. baptiz. edita, quae post aliquas turbas excitatas approbationem Congreg. Indicis tulit. „modo de iis . . . agatur, quae initium aliquod humani foetus prae se ferant.“ Quae conditio apposita secundum praesentem statum physiologiae solos illos materni uteri fructus a baptismis excludere potest, si quae crudae massae carnae, quas molas vocant, aliive deformati et defectuosi foetus in eo statu sunt, ut ea omni vita carere constiterit. Nam alioquin etiam minimus foetus vitalem motum habet et initium humani foetus prorsus ostendit. Atque in degenerato foetu si propria vita vegetativa remanserit, haec, rationalem animam remansisse, potius indicat. Cf. etiam Gury-Ballerini ed. 5 n. 247, II. not.

² Non abs re erit notare, gravem esse obligationem parochorum curandi, ut obstetrices, medici, vel matres hac de re moneantur, ne eorum incuria minimi foetus abortivi non baptizati in latrinam projiciantur. Ita Roncaglia, Scavini vol. 3 n. 83, Instructio pastoral. Eystettens., quae tit. II cap. III § 2 parochis haec injungit: „curabunt sedulo, ut obstetrices in sua parochia constitutae a medicis pro quovis periculi eventu bene instituatur . . . nunquam enim ejusmodi foetum utut monstruosum vel parvum incaute occidere vel in latrinam mittere absque diligenti inspectione licebit.“ Similia monet Rituale Augustan. Cf. insuper folia period. pastoral. Monaster. ann. 1870 N. 8—10; Gassner Pastoral pag. 617 sqq.

Quodsi per obstetrices — eas enim generatim ipse parochus per se vel pium medicum convenientius instruit, et per eas matres — matrum instructio fieri non possit, tempus matres caute hac de re monendi potest v. g. esse, quando brevi post matrimonium confessionem instituunt: tunc enim de cura foetus, quem in utero gestent, sine scandalo et offensione instrui possunt. — Paucis autem haec observanda sunt: a) foetus etiam minimi diutius etiam vitam servare possunt; imo inventi sunt, qui etiam post plures dies indubia vitae signa dederint; b) attamen periculum semper est, ne brevi post ejectionem moriantur; multi jam emortui sunt; c) verum certitudo de morte jam secuta non ita frequenter habetur, quia certae mortis signum etiam hic vix aliud habetur, nisi putrefactio jam apparens. Quapropter omnes foetus abortivi caute tractandi sunt, atque, nisi statim indubia mortis signa appareant, illico